

юване на минимума от материалните блага. Няма поводи, за да се приписват на Вапцаров деформациите, които доведоха страната ни в края на 80-те години до дивия капитализъм и до тържеството на Великата криминална революция. Впрочем поетът никога не е смятал, че буржоазната формация е решение на всечовешките проблеми и бъдеще. В противопоставянето на капиталисти и работници Вапцаров влага и своето гледище за живот, който ще снесе слънцето при „осаждени от черен труд лица“.

Като юноша, а и сега ме притегля надеждата на поета, която той така ожесточено отстоява в двубоя си с нейните отрицатели. Тогава и днес ме удивлява копнежът му по „бялата пролет“, наред с умората, от която „ставите болят“. Поразява ме готовността на Вапцаров да загине заради упованието си, че „утре ще бъде/ живота по-хубав,/ живота по-мъдър“, странното съчетаване на по-хубавия с по-мъдрия живот. В духа на тази проверка на Вярата възприемах и „Двубой“, но то ми въздействаше като разиграно на сцена.

След туй разбрах: не са това външни ефекти, а изповед — интимна и топла, проста и сърдечна като ръкостискане между приятели, изпълнена с тъга и носталгия като въздишка на обречен човек, наситена с понасяне на житейските несгоди, сравнимо с усмивката на римските трагичи. Много по-късно от Атанас Далчев научих, че докато Яворов е театрално екзалтиран, когато разкрива човешката драма, Вапцаров е забележително искрен и овладян при срещата си с разтърсващите колизии на битието. Също през следващите десетилетия ми попадна една тънка забележка на Никола Георгиев за нещо, което вече бях споделил в свои публикации: простотата на Вапцаровия изказ не бива да ни подвежда — над простотата и делничната непреднамереност се издига релефът на крупни индивидуални и обществени дилеми, противоречия и борби, увенчали творческата философия и поведение на Вапцаров, както и на останалите големи поети революционери в нашата литература.

Понеже говоря за ранни спомени, ще ми се да обърна внимание на тогавашното ми увлечение по творбата „Ще бъде стар...“ Това стихотворение през онези години ми допаднаше с елегичния си ритъм и внезапността на поантата, с продължителността на състояние, което трудно може да бъде дефинирано, макар да е толкова трепетно, и в същото време облъхнато от несигурност и надмогване на мъката.

Още през ученическите си години изпитвах гордост, че Вапцаров е поет с кауза. Сравнявах го с други европейски автори, но това само усиляваше убеждението ми, че Вапцаров е върхът на антифашистката лирика в Европа. От Втората световна война бяха минали по-малко от десет години и ние, децата и юношите, все още не бяхме свикнали да гледаме на нея като